

Giới giàu có mới, đói rách và tham nhũng Việt Nam nhận thức ra cuộc đấu tranh giai cấp

Giới thiệu: Đây là bản dịch của bài phóng sự thứ tư của một loạt bài phóng sự viết từ Việt Nam mang tựa đề “Đi Việt Nam” của Federico Rampini, đặc phái viên thường trú của nhật báo Ý “La Repubblica” ở Bắc Kinh.

Anh chàng hướng dẫn viên du lịch tên Hà Xuân Lợi, 30 tuổi, nói được 4 ngoại ngữ, người thông minh lanh lợi và có đầu óc chăm biếm, cộng thêm một trí nhớ cho phép chàng có thể đọc một hơi tất cả tên cầu thủ của các đội hình và những ai đã sút những gôn nào của đội tuyển Italia trong suốt 4 mùa tranh giải bóng đá quốc tế chót. Với đồng lương 100 đô-la một tháng của người lao động thuê, anh thú thật là chỉ có thể mướn nổi một “cái hốc cỡ 13 thước vuông vùng ngoại ô cách trung tâm Hà Nội 20 cây số”. Chuyện lấy vợ chắc chắn là sẽ không đơn giản. Anh than là “nhà thương trường học từ lâu đã không còn miễn phí, mà mỗi năm thì lại càng mắc mớ thêm”.

Tương tự như ở Trung Quốc, từ lúc Việt Nam từ bỏ chủ thuyết xã hội quân bình thì những năng lực phi thường được khai phóng, cho phép kinh tế được phát triển và hàng hoá vật chất tiêu dùng được phổ biến, nhưng với cái giá là trong xã hội bắt đầu thành hình những bất bình đẳng gay gắt. Giàu có tốt bụng sống trà trộn với nghèo rớt mồng tơi ở các vùng ngoại ô quanh Sài Gòn. Đầu này thì các ngôi biệt thự mới toanh cỡ triệu đô. Đầu kia thì cả một đạo quân của mấy bà già đang ngồi bên bờ sông rửa bao ny lông nhặt được từ mấy đồng rác, để dùng lại: đối với mấy bà già này bao ny-lông cũng là một thứ sản phẩm có giá, chẳng tội gì vứt đi.

Song song với sự hiện diện của cái giàu có mới là bùng nổ hiện tượng tham nhũng, phổ biến đến mức độ mà những người dân đã từng quen chịu đựng sự lạm dụng quyền chức của giới lãnh đạo cộng sản cũng phải nổi điên.

Chính phủ có nhìn nhận tệ nạn này, trong các buổi họp của đảng đã có những tiếng kêu la giống lên chống đối lại những hành động thâm lạm của các cán bộ nhà nước. Vụ xi-căn-đan mới nhất cho thấy gần như toàn bộ của một cơ quan nhà nước đều bị dính líu, đây là cơ quan chuyên trách về quản lý các tài trợ quốc tế và một phần lớn các công trình xây dựng nhà nước (vụ *PMU18 – chủ thích của người dịch*). Các tài trợ quốc tế bị một số quan chức thuộc hàng Bộ Trưởng bỏ túi, trong đó Bộ Trưởng Bộ Giao Thông Vận tải (*cựu bộ trưởng Đào Đình Bình – chủ thích của người dịch*), và các vị đã dùng số tiền này vào việc cá độ trong các trận đấu giải bóng tròn nước ngoài. 7 triệu đô-la của nhà nước bị thất thoát theo kiểu này. Chỉ trong một vụ cá độ của trận banh giữa Manchester United và Arsenal ở Anh, một ngài Bộ trưởng đã nướng hết 320 ngàn đô-la.

Nhằm để gióng lên hồi chuông cảnh tỉnh tầng lớp quan chức vốn có thói quen coi thường pháp luật, vị anh hùng dân tộc cuối cùng, vị tướng huyền thoại Võ Nguyên Giáp, người đã đánh bại Pháp ở Điện Biên Phủ và chỉ huy trận Tổng công kích Tết Mậu Thân (1968) chống Mỹ, cũng phải “ra trận”. Tướng Giáp, năm nay 95 tuổi, gần đây đã tuyên bố rằng. “Đảng đang trở thành tấm chắn cho các cán bộ thói nát chui vào núp trong đó để bảo vệ mình”. Theo đã tuyên bố của Tướng Giáp, ngay trong Đại Hội Đảng Cộng sản, Bí thư đảng, Nông Đức Mạnh, cũng nói: “Ngay trong nội bộ các đảng viên và cán bộ nhà nước cũng đã có tình trạng xuống cấp trầm trọng về tư tưởng chính trị, về phẩm chất đạo đức, về cung cách sống, khắp nơi lan tràn thời cơ chủ nghĩa, cá nhân chủ nghĩa, tham nhũng và lãng phí”.

Trước khi Bộ Chính trị tuyên bố những câu thách suốt như thế, thì ngay ở hạ tầng cơ sở cũng đã có những tín hiệu báo động. Từ những thập niên 90 đã có nổ ra những cuộc chống đối mãnh liệt của

nông dân làm rúng động vùng Thái Bình vốn là căn cứ địa vững chắc của cộng sản và chính nơi đây đã xuất phát nửa triệu bộ đội xung phong vào đạo quân cách mạng của Hồ Chính Minh.

Những bất mãn trong xã hội hôm nay đang quấy rầy nội tạng công cuộc phát triển thần kỳ công nghệ, đưa đến những cuộc đình công thợ thuyền đầu tiên kể từ khi chấm dứt chiến tranh. Cuộc đình công lớn nhất đã xảy ra năm nay, và đã nổ ra ngay nơi biểu tượng của nền kinh tế toàn cầu mà Việt Nam đang hội nhập: Nike. Nhà máy Pou Chen, nằm cách Sài Gòn 50 cây số (*Bình Dương – chú thích của người dịch*) thuộc quyền sử hữu và dưới quyền quản lý của một số tư bản Đài Loan, nhà máy này là nơi sản xuất chính giày “made in Vietnam” dưới thương hiệu Nike. Vào giữa tháng ba các công nhân nhà máy đã rời bỏ nhà máy bắt đầu một cuộc đình công bừa bãi: họ đã biến mất đến 3 ngày. Chỉ sau khi nhà máy đồng ý tăng lương thì họ mới trở lại làm việc. Xuyên qua các nhà máy làm khoáng, tập đoàn Nike là cơ sở nước ngoài lớn nhất sử dụng nguồn lao động Việt nam và từ Việt Nam xuất khẩu 800 triệu đô-la sản phẩm sang thị trường Tây Âu.

Dưới sức ép của các tổ chức của giới tiêu dùng ở Mỹ, từ vài năm nay tập đoàn siêu quốc gia của hàng may mặc thể thao này đã bắt đầu áp dụng đường lối chính trị “minh bạch xã hội” và cho đăng tải những bản tường trình công khai về điều kiện lao động của các nhà máy cung cấp sản phẩm cho Nike ở các nước đang phát triển. Vụ đình công ở Pou Chen đã gây lúng túng cho các vị lãnh đạo tập đoàn Nike ở Mỹ. Thế là các vị tuyên bố rằng các phản kháng của thợ thuyền Việt Nam “là một bài học cho tất cả các nhà đầu tư nước ngoài, nó cho thấy là song song với việc thị trường lao động ngày càng có thêm cạnh tranh, giới lao động bắt đầu nhận thức được về quyền lợi của họ”. Cuộc xung đột ở Nike chỉ là phần nổi của một tảng đá ngầm.

Kể từ đầu năm nay, ở phía Nam đã nổi lên những làn sóng chống đối chưa từng thấy, một phong trào đòi hỏi quyền lợi quan trọng nhất kể từ khi Việt Nam bắt đầu mở cửa cho vốn đầu tư nước ngoài hồi năm 1986.

Ở Việt Nam, đình công vẫn còn bị coi là trái luật, công đoàn duy nhất được phép hoạt động thì lại nằm trong vòng kiểm soát của đảng cộng sản và là một công cụ dùng để kiểm soát thợ thuyền nhiều hơn là nhằm để bảo vệ quyền lợi người lao động. Các cuộc phản kháng tự phát cho thấy là đã có một vài rạn nứt trong sự đồng thuận đối với cơ chế chính trị.

Tuy nhiên nhà nước cũng đã có những quyết định nói rộng tự do, và không chỉ trong lãnh vực kinh tế. Tôn giáo đã trở lại hoạt động mà không gặp một ngăn cản nào cả, có nhiều chùa chiền Phật giáo chiều nào cũng đầy những đám rước của các bà các cô vận áo nâu sòng trang nhã trong cứ như là các ni cô, nhưng thực ra họ chỉ là các bà nội, bà ngoại, các bà mẹ trong gia đình đang cúng vái theo một truyền thống lâu đời.

Việc thức tỉnh lại lòng mộ đạo của thiểu số Thiên Chúa Giáo đã khiến hồi tháng 11 năm 2005, hàng ngàn giáo dân đã theo đám rước qua các đường phố Hà Nội để dự lễ tấn phong 57 linh mục, tạo ra một cuộc tuần hành đầy ấn tượng.

Trên đường phố Sài Gòn hay Hà Nội người ta có thể thấy bày bán nhật báo Mỹ hay Anh (điều không thể có ở Bắc Kinh), trong các nhà sách độc giả có thể chọn lựa rất nhiều ấn phẩm nước ngoài và các thế hệ trẻ biết ngoại ngữ có dịp tiếp cận được với những kiến thức và tư tưởng mới. Mức độ kiểm soát Internet cũng ít gò bó hơn là ở Trung Quốc.

Có thể do rằng Việt Nam là nước nhỏ hơn anh láng giềng phương Bắc rất nhiều, do đó Việt Nam dễ nhạy cảm hơn trước những sức ép quốc tế.

Điều này có thể thấy mấy hôm nay qua trường hợp của nhân vật chống đối nhà nước nổi danh Phạm Hồng Sơn. 4 năm trước, nhà hoạt động dân chủ bị kết án 13 năm tù về tội làm gián điệp. Thực ra thì “tội” duy nhất của ông là đã sao chép từ Internet, và dịch ra và phổ biến một bài báo Mỹ mang tựa đề “Dân Chủ là gì?”. Cuối tháng 8 vừa qua Sơn được trả tự do cùng với 5300 tù nhân khác trong một đợt ân xá. Rất có thể là Chính phủ đã phải lùi trước sức ép của Mỹ.

Nội trong cuối năm nay, với sự ủng hộ của Mỹ, Việt Nam tiên đoán là sẽ được kết nạp vào Tổ Chức Thương Mãi Quốc Tế (WTO). Các nhà lãnh đạo cộng sản hy vọng rằng việc kết nạp sẽ được diễn ra nhân kỳ họp sắp tới của APEC ở Hà Nội. Trong dịp đó, thủ đô Việt Nam sẽ đón tiếp tất cả các lãnh đạo trong vùng Châu Á Thái Bình Dương, kể luôn cả Tổng Thống Mỹ George Bush và Chủ Tịch Trung Quốc Hồ Cẩm Đào: hai lãnh tụ của hai cường quốc mà Việt Nam đã phải chiến đấu trong hai cuộc chiến tranh cuối cùng, và đã bắt buộc cả hai đều phải cuốn cờ rút quân.

(chấm dứt)

Dịch từ bài “Nuovi ricchi, miseria e corruzione – il Vietnam scopre la lotta di classe” của đặc phái viên thường trú nhật báo La Repubblica ở Bắc Kinh– Nhật báo La Repubblica – 07/09/2006.
QV.